

Koncepce romské integrace na období 2010 – 2013

Obecné informace

- součástí Koncepce romské integrace je příloha Realizační plán
- *úkoly pro zainteresované resorty* – požadavky na systemové změny (např. změny legislativy, v dotační podpoře)
- *doporučení pro kraje o obce* - návrhy na opatření na lokální úrovni, rozšíření dobré praxe
- koncepce se snaží propojovat opatření s existujícími *dotačními programy* k financování jednotlivých opatření, obsahuje *příklady dobré a osvědčené praxe*

Základní subjekty pro implementaci Koncepce na lokální úrovni

- Krajští koordinátoři pro romské záležitosti
- Romští poradci na úrovni obcí
s rozšířenou působností
- Agentura pro sociální začleňování
v romských lokalitách

Tématické oblasti koncepce:

- podpora a rozvoj romské kultury a jazyka
- vzdělávání
- zaměstnanost
- předlužení
- bydlení
- sociální oblast
- zdravotní péče
- bezpečnost

Rozvoj romské kultury a jazyka

- Podpora kulturních aktivit Romů a prezentace romské kultury a dějin v mainstreamových kulturních institucích (důležitá role krajů a místní samosprávy při jednání s nimi, možnost zapůjčení sbírkového fondu z Muzea romské kultury)
- Dostupnost výuky romského jazyka (volitelná aktivita pro zájemce, tvorba metodických a výukových materiálů pro výuku romštiny, vzdělávání pedagogů v práci s jinojazyčnými dětmi, tj. i s dětmi s romským etnolektem češtiny)
- Výzkum a rozvoj teorie o romské kultuře
- Uchování trvalé vzpomínky na oběti romského holocaustu (výuka na školách, podpora veřejných akcí k uctění památky, úprava pietních míst v souladu s usnesením č. 589/2009)

Existující dotační programy ministerstva kultury:

- **Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin (MK)**
- **Podpora integrace příslušníků romské komunity (MK)**
- **Rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin (MK)**
- **Výběrové dotační řízení pro oblast profesionálního hudebního umění (MK)**
- **Program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy (MŠMT)**
- **dotační podpora ze strany krajů a obcí**

Vzdělávání

- **zvýšení vzdělanostní úrovně Romů** (prioritou zejména podpora vzdělávání znevýhodněných romských dětí v hlavním vzdělávacím proudu, zvýšení jejich školní úspěšnosti a zabránění jejich předčasnému odchodu z procesu vzdělávání)
- nový strategický dokument MŠMT - [Národní akční plán inkluzivního vzdělávání](#)
- pro kraje a obce nabízí podporu [Centra podpory inkluzivního vzdělávání, Agentura](#) (konzultanti, partneři při prosazování inkluzivního vzdělávání na lokální úrovni)
- předpokladem úspěchu – včasná intervence a koordinace postupů vzdělávacích institucí, školských poradenských pracovišť, poskytovatelů vzdělávacích aktivit a sociálních služeb, zainteresovaných odborů krajů a místní samosprávy na lokální úrovni, zapojení zástupců cílové skupiny **(monitoring situace znevýhodněných romských dětí a identifikace bariér snižujících jejich vzdělanostní šance, společná strategie a koordinace postupů, realizace inkluzivních opatření v oblasti vzdělávání, prosazování modelu komplexní práce s rodinou – propojení intervence vzdělávací a sociální)**
- MŠMT chystá nové vyhlášky, kterými se nahradí vyhláška č. 73/ 2005 ke vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dále vyhláška č. 72/2005 týkající se poradenských služeb na školách – tyto vyhlášky by měly počítat s cílovou skupinou dětí se sociálním znevýhodněním

Včasná péče

- Zvýšení informovanosti o existenci a o potřebě realizace Akčního plánu Koncepce včasné péče
 - Budování kapacity poskytovatelů včasné péče, dostupnost opatření pro znevýhodněné romské rodiny
1. Dostupnost předškolního vzdělávání v MŠ a v přípravných ročnících + využití inkluzivních nástrojů jako je např. asistent pedagoga (preference předškolního vzdělávání v MŠ)
 2. Užší propojení intervencí v oblasti vzdělávání se sociálními službami - dostupnost sociálně aktivizačních a dalších soc. služeb – sociální integrace znevýhodněných romských rodin s dětmi (součástí osvěta a rozvoj rodičovských kompetencí ke správnému rozvoji potenciálu jejich dětí)
 3. Propojení aktivit vzdělávacích aktivit a soc. služeb s činností poradenských pracovišť a speciálně pedagogických center (včasná diagnostika a zjištění speciálních vzdělávacích potřeb, včasná a cílená intervence)

Další stupně vzdělávání

- opatření ke zvýšení prostupnosti vzdělávacího systému
 - podpora přestupu romských dětí vzdělávaných v sektoru speciálního vzdělávání do běžných škol HVP
 - průběžný přezkum školní úspěšnosti, realizace inkluzivních opatření podporujících setrvání znevýhodněných romských dětí v HVP)
- asistent pedagoga (nový metodický pokyn upravující pracovní náplň a systém vzdělávání se zapojením krajů– úkol pro MŠMT, oblast by měla být ošetřena i v připravované vyhlášce MŠMT)
- programy doučování a přípravy na přestup do sekundárního a terciálního stupně vzdělávání (osvěta směrem k rodičům ke zvýšení jejich informovanosti o dopadech umístování dětí do praktických škol a o výhodách vzdělávání, motivační a osobnostně rozvojové aktivity pro žáky, kariérní poradenství, příprava na přijímací řízení)
- rozvoj programů umožňujících návrat romských mladistvých do procesu vzdělávání
- podpora škol s celodenním programem
- podpora dalšího vzdělávání dospělých Romů (rozvoj programů na podporu funkční gramotnosti, profesní vzdělávání)

Rozvoj kompetencí pedagogů a poradenských pracovníků

- systém vzdělávání a standardizace činnosti pracovníků ve školství v současnosti připravuje MŠMT (opatření v NAPIVu, vznik souvisejících vyhlášek upravujících povinnosti škol při vzdělávání dětí se sociálním znevýhodněním, metodické pokyny, vzdělávací a didaktické materiály, pomůcky pro výuku, využití supervize v oblasti vzdělávání)
- zcela zásadní je otevřenost vzdělávacích institucí a školských poradenských pracovišť k rozvoji kompetencí jejich pracovníků (zvýšení jejich připravenosti ke vzdělávání a výchově znevýhodněných romských dětí, žáků a studentů) – důležité při vyjednávání jsou kraje a obce (donoři)
- **témata odborné přípravy**
 - využívání diagnostických nástrojů směrem k romským dětem se sociálním znevýhodněním, individualizace podpory vzdělávání dle jedinečných potřeb každého dítěte, vhodné zapojení rodičů
 - antidiskriminační vzdělávání a inkluzivní přístup k dětem ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí
 - romská kultura a dějiny, práce s dětmi mluvícími romským etnolektem češtiny (doporučení MŠMT vysokým školám, včlenění tématu do rámcových vzdělávacích programů SŠ, ZŠ, tvorba metodických materiálů)
 - součástí profesního rozvoje – odborná supervize pro řešení každodenních problémů pedagogů

Finanční zajištění změn (dotační programy MŠMT)

- Program na podporu činnosti občanských sdružení působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání
Modul A5: Podpora inkluzivního vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (program je určen občanským sdružením, v jejichž stanovách je obsažena činnost směřující především do oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání a jsou registrována u MV nejméně 1 rok před uzávěrkou přijímání žádostí).
- Program financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním
- Program na podporu romské integrace (tématické oblasti předškolní příprava a včasná péče, podpora školní úspěšnosti romských žáků a žákyň na ZŠ a SŠ, metodická podpora pedagogů a pracovníků školských poradenských pracovišť, tvorba didaktických materiálů, volnočasové a zájmové aktivity, podpora osvětových a informačních aktivit k prevenci diskriminačního jednání z důvodu etnicity, sociálního či ekonomického postavení)
- Program na podporu romských žáků středních škol
- Rozvojový program na podpora škol, které realizují inkluzivní vzdělávání
- Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
- VŠ – dotace na podporu sociálně znevýhodněných studentů

Oblast zaměstnanosti

- *strategické plánování na úrovni regionů, regionální rozvoj - rozvoj lidských zdrojů, rozvoj podnikání, vybudování funkční infrastruktury a revitalizaci sociálně vyloučených území (akcent na strategický rozvoj strukturálně zaostalých regionů s vysokou koncentrací sociálně vyloučených romských lokalit, opatření vedoucí ke zvýšení životní úrovně jejich obyvatel)*
- Očekávaným výstupem v oblasti zaměstnanosti – oživení nefunkčních trhů práce na lokální úrovni, ↑ dostupnosti a počtu pracovních příležitostí, zvýšení zaměstnatelnosti obtížně zaměstnatelných Romů
- Předpokladem úspěchu – socioekonomická analýza regionu jako podklad strategie, partnerství a dialog zainteresovaných subjektů při tvorbě strategie (tj. kraje, místní samosprávy, úřadů práce, klíčových zaměstnavatelů a poskytovatelů soc. služeb)
- klíčovou roli koordinačního subjektu hraje **Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách**
- využití dotační podpory z evropských strukturálních fondů zaměřené na regionální rozvoj a rozvoj lidských zdrojů

Dílčí opatření v oblasti zaměstnanosti

- Reforma veřejných služeb zaměstnanosti

(úkol MPSV směřující k individualizaci podpory znevýhodněných Romů na trhu práce v souladu s doporučeními Světové banky)

- zvýšení počtu, odborná příprava, metodická podpora a specializace pracovníků veřejných služeb zaměstnanosti v přímé práci se znevýhodněnými uchazeči, profilování uchazečů o zaměstnání

- Propojení veřejných služeb zaměstnanosti se sociálními službami

- předpokladem úspěšného uplatnění na trhu práce - stabilizace životní situace a inkluze sociálně vyloučených romských rodin (tj. řešení předlužení, problémů s bydlením, atd.)

- Podpora sociálního podnikání

- finanční a metodická podpora MPSV, konzultační role Agentury

- **Realizace programů ke zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti znevýhodněných Romů**
rekvalifikační programy, pracovní výcvik, profesní vzdělávání
- **Antidiskriminační opatření**
dostupnost bezplatného antidiskriminačního servisu, monitoring výskytu, aktivizace úřadů práce a inspektorátu práce při řešení diskriminace na trhu práce
- **Šíření principu diverzity ve veřejné správě a v podnikatelském prostředí**
 - otevřenost zaměstnavatelů k příslušníkům jiných národnostních a etnických menšin (odborná diskuse, kampaně)
- **Rozvoj specifických nástrojů a alternativních forem organizace práce vstřícné k romským ženám**
 - harmonizace práce a rodiny, budování profesní kariéry
 - vzdělávání žen odtržených z účasti na trhu práce, dostupnost péče o děti, práce na částečný úvazek

Dotační podpora

Sociální podnikání

- Integrovaný operační program (prioritní osa Zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb v oblasti Intervence 3.1 c) investiční podpora poskytovatelů sociálních služeb);
- Operační program Praha Adaptabilita
- Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Ostatní aktivity:

- Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
- MPSV (aktivity fungující v režimu sociálních služeb)

Předlužení

- v současnosti – vláda schválila návrh zákona o spotřebitelském úvěru, který vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES (očekáváme větší ochranu spotřebitelů finančních produktů)
- realizace programů budování finanční gramotnosti v návaznosti na **Strategii finančního vzdělávání** (děti)
- preventivně orientované osvětové programy (informační kampaně) cílené zejména na dospělé Romy jako potenciální uživatele finančních produktů (klíčové NNO)
- bezplatné dluhové poradenství propojené s integračními sociálními službami (klíčová dotační podpora z EFS – úkol MPSV zohlednit tuto služby v návazných programech)
- vzdělávání sociálních pracovníků v této oblasti (dotační podpora vzdělávacích aktivit v gesci MPSV)

Bydlení

- záměr - zvýšení prostorové mobility vyloučených Romů, revitalizace sociálně vyloučených území, ↑ dostupnosti bydlení pro nízkopříjmové romské domácnosti, včasná prevence ztráty bydlení
- jedním z prostředků změny – zpracování Integrovaných plánů rozvoje města zohledňujících řešení situace vyloučených romských lokalit
 - předpokladem změny – sociodemografická analýza a urbanistický výzkum města, tvorba strategie založená na dialogu zainteresovaných subjektů (zejména místní samosprávy, vlastníků bydlení, zástupců cílové skupiny, poskytovatelů soc. služeb)
 - koordinační subjekt – *Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách*
 - financování – evropské strukturální fondy (zejména Integrovaný operační program)
- dostupnost sociálního bydlení pro nízkopříjmové skupiny obyvatelstva
 - nařízení vlády č. 333/2009 Sb. o podmínkách použití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení ke krytí části nákladů spojených s výstavbou sociálních bytů
 - dotační program Podpora výstavby podporovaných bytů (podprogram vstupní byty)
- podpora konceptu ***prostupného systém sociálního bydlení***

Prevence ztráty bydlení

- důležitá včasná prevence a využití všech dostupných nástrojů
- předpokladem změny – dialog a koordinace postupů místní samosprávy (zejména bytového a sociálního odboru), poskytovatelů soc. služeb, správců nemovitosti, ostatních pronajímatelů
- tvorba společné metodiky práce s dlužníky na nájmu

Dostupné nástroje:

- včasná kontrola úhrady nájmu, možnost sjednání splátkového kalendáře u dlužníků;
- institut zvláštního příjemce či poukázání doplatku na bydlení pronajímateli;
- propojení pronájmu s realizací sociálních služeb (např. TSP);
- možnost odpracování dluhu, prominutí poplatků z prodlení, institut domovnictví)

Sociální oblast

- Posun těžiště od výplaty sociálních dávek k využívání integračních sociálních služeb (aktivizace)
- Budování kapacity poskytovatelů sociálních služeb
 - komplexnost, vzájemná provázanost a koordinovanost sociálních služeb na lokální úrovni (funkční dotační politika, kvalita služeb, dotační podpora dalšího vzdělávání pracovníků – úkoly pro MPSV, kvalita služeb – důležitá role krajů)
 - role krajů a obcí – podpora **střednědobého plánování sociálních služeb** a dialogu všech aktérů (metodická podpora tvůrců formou vzdělávání, konzultací, materiálů – úkol MPSV)

- **Systematizace evidence a evaluace sociálních programů** (lepší identifikace dopadů programů na situaci vyloučených Romů)
- odborná diskuse, sdílení příkladů dobré a špatné praxe, vzdělávání a metodická podpora poskytovatelů – úkol MLP se zapojením Agentury ve spolupráci s MPSV
- **Otevřenost veřejné správy k zavádění principů dobré správy v rámci systému záchranné sociální sítě**
- Prosazování principů dobré správy i na úrovni krajů a místní samosprávy
- metodická podpora - úkol pro MPSV, vzdělávání pracovníků územních samosprávních celků – úkol MV

Oblast zdravotní péče

- **zlepšení zdravotní situace vyloučených Romů souvisí s komplexním řešením sociálního vyloučení** (realizace opatření v oblasti zdravotní, bytové, sociální i vzdělávací politiky)
- **Rozšíření programu zdravotně sociálních pracovníků**
 - klíčovou roli hrají poskytovatelé sociálních služeb a zdravotnická zařízení na lokální úrovni (užší propojení činnosti – zapojení o odborů zdravotnictví krajů a místní samosprávy při zvyšování povědomí zdravotníků o tomto programu, podpora komunikace mezi oběma aktéry)
 - **dotační podpora MPSV, metodická podpora MPSV ve spolupráci s MZd**
- **Širší osvěta cílená na zdravý životní styl, fungování systému zdravotní péče, práva i povinnosti spojené s rolí pacienta**
 - využití nástrojů jako jsou **kampaně**, propojení osvěty se **vzděláváním, s realizací volnočasových aktivit a s poskytováním sociálních služeb** pro vyloučené Romy (zvýšení informovanosti o ohrožené děti a mládež, romské ženy s přesahem na oblast sterilizací)
 - **dotační podpora ze strany MZd – „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“**
- **Odborná příprava zdravotnických pracovníků v oblasti práce s lidmi s odlišnou kulturní a sociální zkušeností**
 - **úkol MZd v rámci dalšího vzdělávání pracovníků), dále pro MŠMT (doporučení pro VŠ, včlenění tématu do rámcových vzdělávacích programů středních škol)**

Bezpečnost

Zaměřuje se na dvě oblasti:

- *oblast řešení extremismu a rasově motivované činnosti*
- *oblast prevence kriminality a dalších rizikových forem chování*

Extremismus

- návaznost na *Koncepci boje proti extremismu* MV
- řada doporučení pro obce obsaženo i v materiálu MV *Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím*

Prevence kriminality a dalších rizikových forem chování

- návaznost na **Strategii prevence kriminality 2008 – 2011** a **Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám 2008 – 2012** (důležitá je i dotační podpora MV)
- návaznost rovněž na **Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011**

Opatření:

- Systematický monitoring vývoje kriminality a dalších rizikových forem chování a tvorba cílené koncepce prevence kriminality na lokální úrovni
 - dialog zainteresovaných subjektů (tj. policie, místní samosprávy, vzdělávacích institucí, poskytovatelů sociálních služeb, atd.), uzavírání koordinačních dohod mezi obcí a policií
- Podpora a využívání sociální práce ve vztahu k obětem a svědkům trestné činnosti (jako registrovaná SS - dotační podpora MPVS, metodická podpora ve spolupráci s MV)
- Podpora a rozšíření programu romský mentor (jako registrovaná SS – dotační podpora MPSV, metodická podpora Sdružení pro probaci a mediaci)

- **Efektivní řešení problematiky užívání drog a dalších typů závislosti v romských komunitách**
 - Národní strategie protidrogové politiky 2010
 - klíčová koordinační role *protidrogových koordinátorů* na úrovni krajů a obcí (podpora dialogu a koordinace postupů policie, zdravotnických zařízení, poskytovatelů adiktologických a sociálních služeb, vzdělávacích institucí, atd.)
- Snížení nabídky drog
- Snížení poptávky po drogách - primární prevence, léčba, resocializační aktivity
- Snižování rizik spojených s užíváním návykových látek
- **Podpora a rozvoj sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi**
 - volnočasové aktivity a zájmové činnosti, osvěta zaměřená na prevenci vzniku rizikových forem chování, zprostředkování kontaktu s majoritním prostředím
 - podpora rodičů s dětmi, u nichž je jejich vývoj ohrožen dlouhodobě nepříznivou sociální situací
 - klíčovou roli mají NNO, školy (podpora škol s celodenním programem)
 - důležitý je v tomto ohledu opět proces komunitního plánování

Děkujeme za pozornost

Kontakt:

Email: kosatkova.eva@vlada.cz
duna.zdenek@vlada.cz

Web: www.vlada.cz